

BELLPUIG

ARTÀ

11 OCTUBRE 1986

Nº 38

-V ÈPOCA - ANY XXVII-

REVISTA QUINZENAL

Les nostres possessions: S'ESTELRICA

Foto C. Obrador

Després d'una aturada ben llarga, resseguim el camí que ens du a les possessions d'Artà. Avui, arribam a L'Estelrica. Bé s'ho paga.

L'Alqueria Estelrica perpetua el nom dels seus posseïdors del segle XV. És un cas ben típic en la formació dels topònims de les possessions, feminitzant el llinatge dels seus antics propietaris.

Aquesta alqueria abans havia estat dels Andreus i després seria dels Dameto, senyors de Bellpuig.

Dins L'Estelrica s'hi veuen encara senyals d'antics camins, consignats igualment pels documents històrics. No debades hi passava per allà el camí que duia al Rafal de Pere Jordà i a altres possessions, arribant fins a Binicanel·la, avui, Son Servera.

La possessió -en el dia d'avui bastant parcel·lada- s'estén des de La Corbaia a Xiclai i des de Bellpuig s'enfila pel Coll de La Jordana.

Bé ho recorda la glosa popular, en bona hora recollida, feta per un glosador que allà hi tenia la seva enamorada:

Vós me dau pena i dolor
i la llei de Déu no ho mana.
Baix d'Es Coll de Sa Jordana,
espigolau, bona amor.

En el segle passat, els Caldentey compraren l'Estelrica a la família Dameto. Amb el casament de Maria Magdalena Caldentey amb Antoni Lliteres i Terrassa, fill del metge Joan Lliteres i Gili, cèlebre durant la pesta de 1820, els Lliteres aconseguiren la propietat de L'Estelrica que encara ara perdura dins la mateixa família.

A. Gili

REVISTA QUINZENAL
Nº 38 V EPOCA 11 OCT. 1986

DIRECTOR: Rafel Umbert
CONSELL DE REDACCIÓ:

C. Obrador G. Bisquerra
S. Massanet J.L. Martín
Taller de Comunicacions

COL·LABORADORS:

C. Obrador G. Bisquerra
P. Ginard A. Genovart
Antònia Gili

ADMINISTRACIÓ:

G. Bisquerra A. Esteva
R. Fernández T. Esteva
C. Guerrero

REDACCIÓ
I ADMINISTRACIÓ:

C. Rafel Blanes, 10, 12. ARTA.

Dipòsit legal: P.M. 57-1969.

IMPRIMEIX:

Gràfiques Llevant
Carrer Ciutat, 55. ARTA.

NOTÍCIES DE LA PARROQUIA COMUNA DE JOVES

Com ja es va fer l'any passat, enguany es posa en marxa la Comuna de Joves, que no té altre finalitat més que ajudar-los a viure com a cristians. Els qui vulguin prendre-hi part s'han d'inscriure mitjançant unes fulles que poden aconseguir a la Parròquia, al Convent o per mitjà d'altres joves que ja hi han participat. Tenen temps fins dia 25 d'octubre.

CATEQUESI D'ADULTS NOU CICLE

Amb un bon grapat de persones durant els darrers cinc anys s'ha anat fent una feina de reflexió a partir de l'Evangeli. Enguany es vol començar un nou cicle de Catequesi d'Adults dirigit a tots els qui no hi han participat mai. També es poden inscriure en uns fullets que trobaran a la Parròquia o al Convent. Hi ha temps per apuntar-se durant tot el mes d'octubre.

BAPTISMES

La celebració del Baptisme és el quart diumenge de cada mes. La preparació pels pares es fa el dilluns abans. Pregam que els mateixos pares avisin al manco amb un mes d'antelació.

RESPECTE MUTU

Des de que al nostre país hi ha democràcia gaudim de moltes llibertats: llibertat d'expressió, de reunió, d'associació, de sindicats... Les coses es poden dir pel seu nom, i la crítica, sobre tot si està ben fonamentada, es pot fer de manera clara i oberta. El diàleg regna on abans imperava el mutisme o el silenci obligat i els ciutadans podem fer arribar les nostres queixes als governants mitjançant els organismes establerts.

Totes aquestes coses, encara que tenen mancament i deficiències, funcionen més o manco bé, però queda un espai o reducte en el que els espanyols tenim encara molt de camí per córrer. És el camp del respecte mutu. En aquest terreny és on hi ha més persones ferides, humiliades i ressentides. Això s'ha pogut veure a la campanya electoral.

Està clar que lo que enriqueix la política és la varietat de partits i tendències, d'ideologies i colors. El fet de poder parlar de dretes, esquerres i centre (per entendre'ns) és un signe evident de la nostra maduresa democràtica. Aquí on no hem arribat però encara, és a respectar cada una de les tendències. Si la meua opció política, posem per cas, és d'esquerres, no tenc per què haver de despreciar o humiliar aquella persona, que, des de la seva llibertat, ha optat per una altra tendència. És natural que un no compartesqui les opinions d'un altre partit polític, però tampoc té per què haver-se'n de riure d'una persona just pel fet de pertànyer a tal partit. Això no és respectar l'altre.

I el mateix passa dins el camp de les creències. Si jo respecto, sincerament, un ateu o un agnòstic o un no practicant, per què he de ser ridiculitzat just pel simple fet de confessar que som creient i vaig a missa els diumenges? Normal i bell seria que tant l'ateu com el creient es respectassin mutuament i sense ofendre's, un continués tenint una visió materialista del món i la vida i l'altre la tengués des de l'angle de la fe.

Aquesta manca de respecte es dona també dins l'àmbit esportiu. L'altre dia vaig sentir per la ràdio com un senyor s'indignava perquè a una persona no li deia res el mundial de futbol, perquè el seu deport afavorit eren les carreres de cavalls i el futbol no li interessava. És que el senyor aficionat a les carreres de cavalls no té dret a cultivar, admirar i seguir aquest tipus d'esport sense que hagi de ser humiliat pels "hinchas" del futbol? Aquí el que falta és el respecte mutu! Idees polítiques, religioses i aficions esportives diferents, no tenen per què estar barallades.

No podem oblidar que els altres tenen també la seva part de raó i veritat i que les diferències es poden mantenir amb elegància. Perquè les diferències són les que donen gust i color a la salsa del nostre món. Com seria el nostre planeta si només hi hagués una tendència política, una opció religiosa possible i un sol esport? Aquesta sí que seria la pitjor de les dictadures. Si acceptam de veritat el joc democràtic hem de dir un Visca el Pluralisme dins tots els camps i un Visca el Respecte dels uns envers els altres.

A. Genovart

NOTICIARI

"ESCLAFITS I CASTANYETES" A MENORCA

El passat cap de setmana (dies 3, 4, 5 i 6) l'Agrupació "Esclafits i Castanyetes" assistí a Menorca a un "intercanvi" amb el "Grup Folklòric de Ciutadella".

Posats en contacte amb els responsables de l'Agrupació, ens han comunicat que el que pareixia que havia de ser un descans pels seus components (després de la llarga temporada d'estiu) es convertí en una continuada però agradable participació en ballades a tot arreu de l'illa i a qualsevol hora, sorgint de manera espontània.

Començant ja a l'aeroport de Palma, seguint de Ciutadella fins a Maó, passant pel Toro (després d'haver-hi pujat a peu) i acabant amb l'apoteosi al Born de Ciutadella, aconseguiren grans aplaudiments i admiració per part dels menorquins.

Per l'Agrupació han estat uns dies inolvidables de ball i de sana amistat compartida amb els menorquins. Enhorabona i a seguir!

CONCERT

El passat 28 de setembre el concert a càrrec de la banda municipal de Montuiri, es va haver de suspendre gairebé en haver començat, degut a una forta tempesta que amenaçava pluja.

Aigua no en va fer molta però ja va bastar per disoldre la gent i també els músics. Serà una altra vegada.

UNA DE CACADORS

El dia 28 passat dos caçadors d'Artà varen assistir i prendre part al campionat d'Europa de tir al colomí a la ciutat de Castelló.

Aquests dos paisans foren en Llorenç Matamalas i en Mateu Ferrer, els quals d'entre les 526 escopetes que participaven, solsament 8 foren les que abaixaren els 12 coloms que havien de tirar. Com podem suposar els nostres representants no entraren a finalistes, però ens han contat que va ser una grata experiència.

EXPOSICIO

La boutique Vora Vora va inaugurar, dia 3, una exposició de fang, obra d'En Jeroni.

Va fer la presentació en Miquel Mestre Genovart.

A FINAL DE MES TELEFON A LA COLONIA

Molts eren els qui s'havien fet il·lusions, perquè així s'havia dit, que aquest dimecres o divendres passat, hi hauria ja línia telefònica amb Sa Colònia. No ha estat així. Ja no ve de nou.

Si bé, fonts ben informades (?) diuen que la comunicació serà una realitat entre el 20 i 25 d'aquest mes d'octubre. Les causes d'aquest retràs són degudes a les inclemències atmosfèriques (llamps) que, a més d'averiar la línia també ha afectat a la centraleta ja que li mancaven els dispositius necessaris per evitar la tempesta. Resumint, que els ha trobat amb els calçons desfets.

¿Podrà BELLPUIG donar l'esperada notícia del Telèfon al proper número? Així ho voldríem, senyors de la Telefònica.

NOU PERSONAL A L'SMOE

Ha aconseguit la plaça de pedagoga la srta. Aina Cortès Cortès per estar al front de l'SMOE d'Artà com a pedagoga.

També enguany s'ha ampliat el nou sevei d'aquest departament pels nins que tenen dificultats de parla. Estarà al front del mateix la srta. Maria del Refugi Mayol, la qual compartirà el seu treball juntament amb l'SMOE de Sant Llorenç. Els desitjam una bona estada entre noltros.

ENLLUMENAT PUBLIC

Aquesta setmana s'ha adjudicat el canvi de faroles i instal·lació elèctrica de tots els carrers del nostre poble. La tensió serà a 220 i els farols d'època. El pressupost és de 30 milions de pts. dels quals 12 seran subvencionats pel Consell Insular i els devuit restants seran pagats per l'Ajuntament.

Una gran millora pel nostre poble que de segur ajudarà al seu embelliment i evitarà les apagades que tant sovintejaven.

INTOXICACIO

Vàries famílies han resultat intoxicades degut a haver ingerit productes de pastisseria en mal estat, havent hagut d'ingressar algun a la Clínica.

Seria bo que aquests productes fossin revisats de tant en tant per evitar mals majors.

XERRIM

XERRAM

LA GOTA FREDA VA PASSAR també pel nostre poble.

De freda poca cosa va tenir, però banyada sí que ho va ser. Els torrents varen partir a rajar i sa sabó ha estat grossa.

Esperam que els esclata-sangs esclatin, i en poguem trobar molts.

La síquia de la sortida del poble s'ha feta neta. Ara podem veure l'aigua córrer cap al torrent on es mescla amb la ploguda i ja no fa tanta d'olor.

ELS NOSTRES VELLs ENS DONEN UNA lliçó de PETANCA.

Quasi cada dia els podeu veure al jardí de Na Batlessa, juga que juga. Així que tots podem aprendre aquest esport.

- KANCARAGOL - Tal com està escrit i sense separacions. Així reza una placa de rajoles a una casa del carrer de la Vinya al nostre poble. Esperem que no tenguí contagi. Què diria el lloro carioco si visqués?

ELS TORDS JA comencen a venir. Diuen que ja n'han duits a analitzar, i esperem que surti positiu, perquè al contrari, ens exposam a que al qui en mengi el se'n dugui a la tomba.

NOVA ADMINISTRACIO DE LOTERIA

Hem sabut de bones tintes que la nova administració de loteria, que per tal motiu han habilitat al carrer de Antoni Blanes, obrirà les portes la propera setmana rebent ja els boleros de la LOTO, (Loteria primitiva), i s'altra setmana potser ja amb la Loteria Nacional.

OBRES A L'HOSPITAL

Han començat les obres de reestructuració de l'edifici de "l'Hospital". Per tal motiu, i es pensa que per espai d'uns tres mesos, les consultes dels tres metges són ara al casal de Na Batlessa.

RECALFATS D'UNA EXPOSICIÓ

Amic Pere Pujol. Tu bé saps que un servidor gràcies a Déu, no té ni la mínima noció d'art. Vull dir-te que, mai par mai, estaré en condicions de treure a rotlo, cap mena d'adjectius vers la teva obra.

Però sé que aquell ou, flonjo i trencadís, dels teus giravolts per entrar al jardí de les Belles Arts, sortadament i ara mateix, ha esdevingut en un colom xarel·lo de volada infinita i majestuosa, amo i honor dels inescrutables espais de l'Escultura.

Tota vegada que no puc emprar l'encenser per a jutjar la teva feina, sí tenc un grapat de baleis, referents a Bendinat, alguns dels quals, són tan vells com la corda de Judes.

El qui va a Bendinat li augmenta el cordat.

Si vols anar a Bendinat, ves-te'n-hi confessat.

A Bendinat, hi falta dona i pagès esverat.

A Bendinat, no hi té lloc el bescunsat.

A Bendinat, torres i garitons de soldat.

Los deumes de Bendinat són terces de mig estat.

Santa Ponça i Bendinat, de Mallorca la meitat.

A Bendinat el sen Remug, tot ho trobava feixuc.

Jaume I a Bendinat, Rei Mallorquí és coronat.

*Les saons de l'antigues
parlen d'un lloc molt hermós
tant que un al·lot barbaresca
a Bendinat té amors.*

*Porqueret de Bendinat
on vas tan eixerevit?
vaig a donar majestat
a un rei mal jupit
que mare perdé son pit
i a mi el m'ha encomanat.*

*A Bendinat la riquesa
sanglota totes ses olles
ses cames de ses ermollas
arriben a Son Fortesa.*

Pere Ginard

SETEMBRE

Area urbana

PLUVI
METR

	ltrs.m ²
Dia 10.....	1'3
Dia 12.....	2'5
Dia 25.....	7'5
Dia 26.....	36'0
Dia 28.....	2'5
Dia 29.....	74'0
Dia 30.....	53'5
Total.....	177'3

- El centre meteorològic diu que "la gota fría" durarà uns quants dies més, perquè bla, bla, bla...

- Hala, a empànyer.

- Amb aquesta aigua? Amb mi no conteu.

RECEPTA

per madò Antònia Gili

CARABASSONS A LA CREM

Ingredients: 200 grs. de carn capolada per 6 carabassons, una tallada de cuixot bullit, un ou bullit i una ceba bastant grosseta.

S'agafen els carabassons i es pelen. Es xapen igual que una albergínia. Es bullen molt a poc a poc tenint esment que no s'espantin. Tota la pasta que s'ha tret de dedins es bull durant 10 minuts juntament amb les barquetes. Se li posa una grapada de sal mentre bull. Les treuen anant alerta a espantar-les i es col·loquen allà on s'han de coure. Es sofregeix la ceba amb un poc d'oli i saïm. Se li posen 3 cullerades soperes de farina, el cuixot bullit tallat ben petit, s'ou bullit picat i la carn capolada, la pasta des carabassó ben picat i es posa dins aquella ceba juntament amb la farina, procurant que estigui bé de sal i amb una miqueta de pebre bo. Se li dona llet fins que se formi com una pasta de croqueta. Es deixa refredar i llavors d'aquella pasta s'umplen els carabassons. Per damunt s'hi posa un porc d'ou i galleta picada i es posa al forn rolladets amb un poc d'oli. Es mengen amb patata frita.

BISTEC DE FETGE AMB SALSA VERDA

S'agafa un bistec de fetge de poc o de vadella. S'els dona una picadeta posant-hi un paper damunt perquè no esquitxi. Es posa sal i pebre bo i es fregeix amb molta fúria. S'esquitxa amb mig tassonet de vi jerez sec al mateix temps que es fregeix. Dins aquell suc s'hi posa molt de julivert ben picat junt amb alls. Se fa una molla de pa i se tira dins aquell suc. S'hi torna posar una miqueta de vi i se tira per damunt els bistecs. Se serveix amb patata frita.

Havent ja començat les activitats acadèmiques a tots els col·legis, la PLANA D'EDUCACIÓ es tornarà a posar en marxa, com l'any passat.

Avui començem publicant aquest conte que era un deure que teníem amb els guanyadors de la III Setmana del Llibre, organitzat per l'SMOE. Perdoneu el retràs.

PLANA D'EDUCACIÓ

Un viatge musi-fantàstic

Era un dia de primavera, feia un sol esplèndid i bufava una brisa molt suau. En Xavier i Na Maria havien sortit amb el seu padrí a cercar mères per la tortada d'aniversari del seu pare, havia d'esser una sorpresa. Quan hagueren recollit les suficients, s'aturaren a descansar devora un rierol per on corria l'aigua.

- Bastaran aquestes? -demanà Na Maria.

- Sí -contestà el padrí.

- Abans de tornar a casa, conta'ns un conte, padrí -digué En Xavier.

- Sí, sí -afegí Na Maria.

- D'acord -els digué l'home- us el contaré.

Era un dia com avui. En Joan havia decidit sortir a passejar pel bosc. Quan feia una llarga estona que caminava, es va aturar a descansar davall l'ombra d'un arbre d'un gruixada soca i un espès fullatge. Quan de sobte va sentir una veu que deia:

- Ajuda'm, ei, ajuda'm!

- On ets, qui ets? -digué En Joan estranyat.

La veu li contestà:

- Soc aquí, aquí, al damunt teu, ajuda'm.

En Joan alçà el cap i pogué veure com la veu procedia d'un estel, per cert molt bonic de colors vius i vistosos que havia quedat enganxat a una branca d'aquell arbre.

En Joan intentà ajudar-lo, estirant-lo de la coa, però... amb això aquella suau brisa es convertí en un fort vent, el qual feu posar l'estel en vol, i amb ell, aferrat a la coa. En Joan cridava:

- Auxilli, ajudau-meee!

- No t'assustis -li digué l'estel- no et passarà res.

- I com tornaré a casa? -demanà En Joan.

- No et preocupis, sóc un estel màgic, però abans de baixar, si vols, podem anar a fer un llarg viatge -digué l'estel.

- A on?

- Ja ho veuràs.

Dit això, l'estel es posà a volar més depressa. Visitaren El Cairo, Londres, París, Nova York...

Després d'haver visitat aquests llocs i altres, l'estel, al mateix temps que seguia volant a gran velocitat, demanà a n'En Joan:

- T'agradaria viatjar a l'arc de Sant Martí?

- Oh, és clar que sí i molt! -contestà ell.

- Doncs, digués un color dels que el componen.

- El groc, el que més m'agrada.

Acabat de dir això, l'estel començà a volar en direcció a l'arc de Sant Martí. Quan hi arribaren es trobaren amb set camins, tots ells de colors lluminosos, com el lila, cel, verd, groc, taronja, vermell i l'ultravioleta que no era visible.

Ells partiren pel groc. Aquest color estava ple de musicalitat i harmonia, ja que en ell s'hi trobava una gran quantitat d'instruments musicals gegants, que no paraven de sonar la dolça melodia del "Danubi blau".

De sobte se'ls va ocórrer entrar dins el saxofon, sí senyor, com aquests que toquen els pallassos, allò semblava un "tobogan" amb diferents ondulacions. Però, quina fou la sorpresa quan... un fa sostingut els desplaçà del saxo fins dintre la trompeta per la part que surt el so. Allà sí que en feia de renou, pareixia una tempesta de nit d'hivern, així que decidiren sortir tot d'una caiguent damunt les teclades del piano. Allà es divertiren molt, ja que s'hi passaren mitja hora.

- Ja, ja, ja, és molt divertit -digué En Joan.

- Oi que sí? -digué l'estel.

Més tard, quan anaven a baixar de la darrera tecla es trobaren amb una nota musical.

- Qui ets tu? -demanà En Joan.

- Jo sóc En Doooo! -contestà amb una veu gruixada.

- I vosaltres, qui sou? -demanà En Do.

- Jo som En Joan i aquest és el meu amic Estel -li contestà.

- Bé, perdonau-me, però he de marxar, m'he escapat per un moment de la partitura i hi he de tornar abans que em trobin en falta. Adéu -digué el Do.

- Adéu -contestaren l'estel i En Joan.

- Què te pareix si anam a visitar el violí? -digué l'estel.

- D'acord -contestà En Joan.

Allà es passejaren per les cordes, com si fossin trapeçistes d'aquests que actuen en el circ.

Després del violí, visitaren més i més instruments, i també es divertiren molt.

Ja havia arribat l'hora de marxar. Totes les notes es despediren d'ells des de les partitures i mentre l'estel i En Joan s'anaven allunyant de l'Arc de Sant Martí i arribaren al bosc, les quedava al pensament la melodia que diu:

"El Danubi blau, pom, pom, pom, pom.

El Danubi blau, pom, pom, pom, pom...

L'estel deixà el nin al mateix lloc de partida i allà es despediren:

- Adéu!

- Adéu!

- Fins un altreeee!

- Ha estat un viatge "musi-fantàstic".

Acabat el conte, els nens estaven molt contents i cridaven:

- "Molt bé, Visca el padrí".

- Us ha agradat?

- Fantàstic! -digué Na Maria.

- Oh, ja és hora de tornar a casa, la vostra mare ha de fer la tortada i necessita les mères.

- Teniu raó, padrí -contestaren els nens.

Tots tres s'aixecaren i s'anaren allunyant pel camí del bosc.

Magdalena Garau
M^a del Carme Gili
Maria Ginard D.
8e EGB Curs 85-86

ARTÀ I ELS ARTANENCs

MESTRE

Avui presentem una entrevista que Bellpuig ha fet a una persona molt coneguda i bastant popular dins Artà.

Un home ja empès per l'edat, però que, malgrat les peripècies de la seva vida, té una salut que li permet encara caminar ben dret. Així mateix porta un gaiato però és motivat per la pèrdua de visió degut a que pateix de catarates.

Ens referim a l'Amo En Pere Obrador Servera. a) Claret. Aquest home va néixer a Artà el 15 d'agost de 1912, al nº 49 del carrer de Son Servera. El seu pare ja nomia Pere Obrador, llinatge que vengué a Artà amb el repadrí que era natural de Felanitx, i com que feia de constructor la primera feina va ser fer la rectoria i la segrestia de la Parròquia. Corria l'any 1852.

La família de l'Amo En Pere es mudà al carrer de l'Abeurador nº 8, quan ell tenia només 2 anys. Es casà amb N'Antònia Servera Rosselló, actual esposa. Fruit del matrimoni nasqueren els següents infants: Pere, Toni, Joan, Miquel, Antonia, JoanaAina, Maria, Climent i Francesc. Tots són vius menco en Toni, que va morir jove. Ha vist néixer 19 nets, dels quals n'hi ha tres de morts.

L'Amo En Pere no ha fet coses grosses, però n'hi han passades moltes de petites, per tant asseguts amb ell a caseva, entaulam conversa (ell és molt conversador) i li preguntam el següent:

BELLPUIG.- L'amo En Pere, conta-nos un poc de les vostres joventuts.

PERE.- Són un poc tristes, com potser ho eren quasi les de tots per aquell temps. Als 4 anys va morir ma mare, després de penosa i llarga malaltia. Vaig començar a anar escola quan inauguraren Ca'n Morey, on vaig aprendre les primeres lletres fins després de combregar, cosa que succeí als meus 5 anys i mig.

Llavors vaig anar per espai de dos anys a classe amb En Pedro Garau per acabar a les Nacionals amb D. Andreu Ferrer, a) Sagristà, fins que vaig complir 11 anys. Després ajudava a mon pare en la feina de celleter, professió que ja exercia el meu padrí.

B.- Tenc entès que, essent jove encara, anàreu a fer les "Amèriques". Com va ser això i per què?

P.- Això va passar quan jo tenia 17 anys. Un dia m'agafà un senyor d'Artà, anomenat Jaume Mayol, i em convidà, juntament amb tres més per anar a fer feina a la Rep. Dominicana, on ell hi tenia els seus negocis. Jo vaig anar correns a mon pare i li vaig de-

manar permís per fer el viatge, i em va dir que sí. Així que en companyia d'En Jeroni Sureda, a) Verger, En Sebastià Ginart, a) Filmorat i En Joan Flaquer, a) Mangol, vàrem emprendre aquesta aventura.

B.- Recordau la data de sortida i el que féreu per arribar al Nou Món?

PERE OBRADOR GARAU

P.- Ja ho crec. El 10 de desembre del 29 sortíem del port de Palma cap a Barcelona on hi estàrem 3 dies. El qui cuidà dels passatges va ser l'Amo En Guillem Bujosa, a) Ganància, E.P.D., que per cert ens acompanyà a conèixer tot el millor de Barcelona. El dia 13, per tant, sortíem cap al Port de Plata de Sto. Domingo, on hi arribàrem el dia 31, després de passar Nadal dins el vaixell, que per cert era el "Sebastián Elcano".

B.- Quin temps vàreu estar a Pto. Rico?

P.- Bé, jo vaig fer feina durant dos anys i mig a La Romana, 412 kms. enfora de Pto. Plata, poble d'uns 7.000 habitants, la majoria negres. A l'arribada ja m'en vaig dur la primera desilusió. El germà d'En Mayol va dir que no importava hi haguessim anat perquè durant l'estada del germà a Mallorca hi hagué la famosa crisi mundial del 29 i per tant la feina era poca. Però el mal ja estava fet i ens posàrem a fer feina.

La meua feina era d'encarregat d'una petita tenda -tenien una cadena d'unes 20 tendes- on s'hi venia des d'arròs a tates, pintura, licors, etc.. Els altres companys només hi estaren un any, ja que els repatriaren degut a un fort cicló que va assolir la capital de Sto. Domingo. Jo vaig aguantar un any i mig més.

PERE CLARET

B.- Féreu fortuna vos allà?

P.- Que val Molta feina i pocs doblers. Del sou, ens descomptaven el menjar, la neteja, el llit i amortitzava el viatge, que havia costat 100 duros. Guanyava 25 dòlars al mes i només del menjar se'm descomptava 18. Era explotat. Vegent per tant la cosa mal parada, vaig canviar de feina i després de guanyar pel passatge i un poc més vaig decidir tornar.

B.- Quins duros vàreu dur d'Amèrica, i com els empràreu aquí?

P.- Després de pagar el billet del viatge, que valgué 507 ptes., m'en sobraven 500, de les que en vaig donar 90 a mon pare i 50 a la meva germana. Em vaig comprar un rellotge, una bicicleta i unes sabates. Del que sobrà que va ser poc, vaig anar de "juerga".

B.- Sabem que vàreu aprendre a parlar l'anglès. On va ser això?

P.- També va ser a Sto. Domingo, però ja m'ha fuit tot de no practicar-lo.

B.- També sabem que heu estat un bon músic. On vàreu aprendre el solfeig i els instruments?

P.- Als 10 anys anava a solfeig amb l'Amo En Toni Leu des Carreró. Record que entràrem a la banda de la que era director el Mestre Ferrer, (el qual va completar els meus estudis musicals), En Miquel Fuster (Mossón), En Miquel Mestre (Puig), que tocava sa caixeta, i jo, que tocava es clarinet. Ademés he tocat el fliscorn, el bombardino, el saxo en "mi" i en "si" i el baix. També vaig aprendre a tocar un poquet la guitarra. Durant 28 anys, més o manco vaig formar part de la banda.

B.- Quins directors heu tengut durant aquests anys?

P.- Es Sagristà, Es Batlet, En Tomeu Casino i En Miquel Salem.

B.- Heu tingut continuació musical a la vostra descendència?

P.- Sí, es fill major, Pere, i en Joan. El primer tocava el saxo i el segon el trombon.

B.- Passant al tema familiar, record que vàreu ésser sortat amb les travesses (quinieles).

P.- A les quinieles vaig fer un "tretze" que va ser premiat amb la quantitat de 102.730, ptes. amb les quals vàrem poder comprar la casa

Mestre Pere, la seva dona i els seus vuit fills.

que estam, ja que la que vivíem ens era insuficient.

B.- Vos recorda quina quantitat pagàreu d'aquesta casa?

P.- Ens va costar 65.000 ptes., amb el reste compràrem moltes coses que ens feien falta.

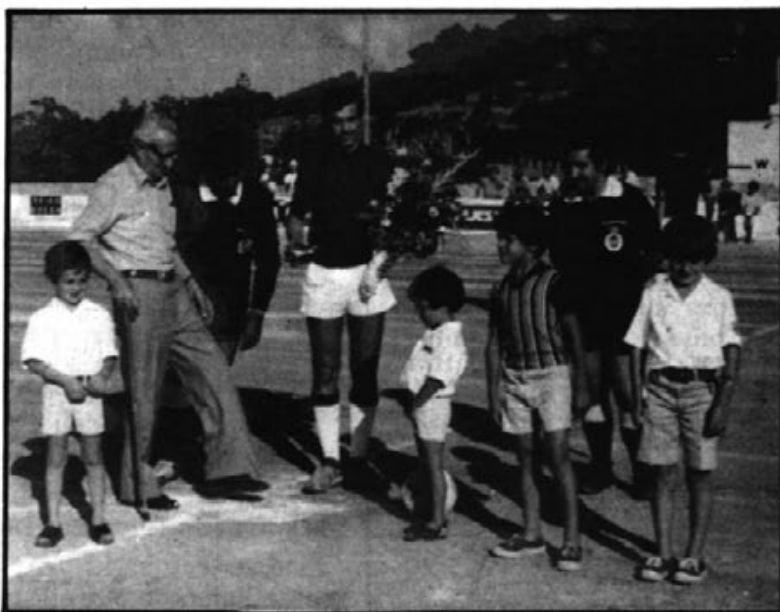
B.- L'amo En Pere, sembla que per aquell temps els vàreu passar "canutes", i creim que amb sobrats motius, doncs, com poguèreu salvar sa "barquera"?

P.- Sí, ho passàrem malament durant bastants d'anys, per ca nostra hi havia molta misèria amb 10 boques a mantenir. Jo, per cercar el sustent i la meva dona per a guardar, sofrir i educar els al·lotets, i sobre tot, per haver-los posat al món. Però te diré una cosa,

cada vegada que ens vérem més estrets, succeïa un "miracle". Sa travessa, 100 duros a la loteria, que per cert vaig comprar a Ciutat, i quan havia de casar el fill major, vaig treure 20.000 pesetes, amb paperetes de loteria del cego "Coca". Ens tocà el segon premi. Així que és ben ver el refrany: "Dios aprieta, pero no ahoga".

B.- On féreu el servei militar?

P.- No el vaig fer per ser excedent de cupo. Però a la guerra del 36, sí que em varen enganxar, des del 27 d'agost del 36 fins al 23 de juny del 39. Però no vaig anar mai al front de les trinxeres, no vaig sortir de Mallorca. Una tempo-

El saque d'honor el dia del seu homenatge.

(ve de plana 7)

rada a Enderrocat, també al quarter de Sant Pere de Ciutat i a Betlem.

B.- Heu estat un gran afeccionat al futbol i recordam algun homenatge.

P.- Sí, he assistit a molts de partits, darrerament no, perquè hi veig molt poc, però si Déu ho vol, després d'haver-me operat de catarates, hi pens tornar fins que pugui. La Directiva del C.D. ARTA, aprofitant un partit -precisament contra el Bunyola i que ens va llançar a Preferentem va fer un homenatge. Això va esser motivat per una greu malaltia que vaig patir i que es pensaven que no en sortiria.

Un altre homenatge va ser amb motiu de les nostres noces d'or. El P. Oliver em va fer entrega d'una placa de plata i a mi i a sa dona ens va nomenar socis d'honor del C.D. AVANCE.

B.- Record una gran festa amb motiu d'aquesta dada.

P.- Vàrem fer molta de festa. "Quasi tot igual de quan mos casarem". Reportatge, missa, berenar, sa foto des Pi, la banda de música, "Artà balla i canta". Va ser una festa molt emotiva per noltros, i ben montada pels nostres fills.

B.- Sabem que cada any celebren una festa familiar, quin temps fa, per què i quants sou?

P.- Entre fills, gendres, nores i nets som 35 a la taula. Abans convidàvem els cunyats i qualque oncle, però s'ha fet massa gros, i bastam bé els propis. El motiu és celebrar St. Pere i al manco estar reunits una vegada a l'any tots junts. Al principi, ho fèiem a casa per Sant Antoni, Sant Pere i per a Nadal. Però quan sa filla Joana-Aina se'n va anar per monja, no podia venir més que una vegada a l'any, i vàrem decidir fer el dinar una vegada, i des de llavors ho solem fer per devers Sant Pere.

B.- El passat 27 de setembre tenguéreu festa a la família, no és ver?

P.- Sí, i grossa, es va casar el primer net, el fill major del meu fill Pere. Al brindis a qualcú li va escapar aquesta frase: "Que els vegeu casar a tots". Però això no podrà ser, ja que en tenc de molt tendres, i en número de 16.

Tallem la xerradeta amb l'Amo En Pere, perquè si l'haguéssim d'escoltar encara seríem a caseva. Té moltes coses més per contar, però pensam que amb el que hem dit, ja hem fet una petita història del que ha donat la seva vida. A més, ell ens diu que té escrites les seves memòries. Les mos ensenya i efectivament té tema per omplir molta de números de la revista. Potser que qualque dia ens decidiguem a publicar-les, o al manco el més relevant.

Acomiadam, per tant, a l'Amo En Pere i també a la seva esposa, que malgrat no hagi tengudes directament tantes coses per contar, creim que si ho sabéssim tot, també podríem haver escrit la història dels 8 embarços i el repertori que això li ha suposat.

Així que els desitjam molta d'anys de vida i salut per disfrutar-la.

G.B.

AFEGITO DE BENAVENTURANCES

Vaig preguntar a un home (per voluntat pròpia no cal el nom) quina opinió tenia de les benaventurances.

- Vols que et digui. Jo, en parlar d'aquestes coses, es meu caparrot, saps que se n'hi va de lluny. Fe't una idea d'un paner sense cul. N'hi pots tirar de trastam, mai li veuràs l'endeví.

- Trob que d'un bri d'alga feis un alguer.

- I tu fas es gall damunt una parra. Te vull dir dues paraules. D'al.lot pucer, sa meva escola foren es sementers i garrigues de Morell. Ets únics llibres que vaig veure, varen esser un garrot mal esporgat i una guarda de porcs amb un verrot més vell que sa picor, propietari d'una grufa que li feia partió amb Carrossa. Passa un ram per tal col·legi i te n'adonaràs de lo clar que sortia es suc de cervell.

- Aturau es carro d'es sabó. Com diantre teniu noves de les benaventurances amb aquests escaldums tan aigolosos?

- De pardal. Es dissabtes a vespre, quan arribava a ca nostra, sempre em queixava a mon pare de menjar agafa-sants, d'es verro, de ses trujes, porcastells, porcastes, porcell i porcellins. La resposta de ma mare encara la tenc aturada dins sa closca: "De ton aflicció en tendràs conhort".

- Supòs ho haureu tocat amb ses mans.

- Entén això que per tu va: mort es ca, viu es conill. Ho sàpigues ben cert. Un dia que me faltà un porcell de llet, l'amo m'esventà una llenderada p'es costellam, enlloc de pegar a sa mare truja per abandó de son fill. T'ho dic, perquè ara sa raó me vessa per dalt. Espès, espès, he sentit tocar es picarol "d'enredonir" i abeurar al qui pateix de grípi alta. Per molt que m'esmoli sa garrova, Déu no havia acabat sa son quan escampà pel món tan coneguda sentència. Per fer-me fort a lo que dic, un capvespre d'estiu, comparegué devers Morell, un margalidà que procurava anar a peu a Santa Margalida:

- Alabat sia déu, l'amo. Tragín tanta set que ets ossos xiscen a portal obert.

- Més amunt hi ha sa font, -digué l'amo de Morell.

- Que no la podeu treure de sa cisterna? No sabeu que el Bon Jesús digué donau beure al qui té set?

- També Jesús va dir, ensenyau al qui no sap. I jo vos he ensenyat sa font. Per tant, el beure està de vós.

De segur que al Totpoderós li passà pel fogasser la sortida de l'amo de Morell.

Un benaurat

Jo volia cantar i no en sabia
jo volia estimar i no podia
volia viure i me moria
volia ser lliure i no sabia com.
Cercava un camí i no el trobava,
tenia un cos i volia una ànima
per habitar-lo, per omplir-lo.
Tenia talent i tenia pa...
però fora companatge.

Volia un amor
desitjava un cos
cercava un color
volia una pell, una olor, una sensació
volia viure i no en sabia
volia i no sabia què volia
desitjava i no sabia què.

Racó del poeta

Company si saps
on surt el sol,
on mor l'estrella
i neix el bressol.
Si tu saps on
habita la sirena,
la sirena de cos blanc,
di-mo, di-mo aviat,
vull descobri-ho
vull saber-ho
vull estimar-ho
abans que no fugi
el caliu del pit
i pugui tan sols mirar-ho.

El sol m'ha dit bon dia
i les ones m'han besat els peus
i he ficat el cos dins el
mirall, i he besat ses entranyes
i ella m'ha robat l'ànima.

He travessat ses fronteres,
les barreres del mirall
i he corregut i he volat
i he intentat alcançar-la
i he tingut el cos remull,
mullat per ses llàgrimes
i he aconseguit quasi bé
amb els llavis roçar-la...

Jo he somniat, he volat
a trec d'Alba.

"A trec d'Alba" - 16.5.82

Si es pogués oblidar
el temps passat
i, solsament
viure...
viure el present
i ser lliure
i volar
i somriure...

Si es pogués viatjar
vers el temps
i el futur pogués
veure...
veure el que passarà
i saber viure
després...

El fang és d'home

Així titulava En Miquel Mestre Genovard, l'escrit que a mode de presentació, va llegir a la inauguració de l'exposició d'En Jeroni a Vora Vora.

Hem recollit i resumit breument aquesta senzilla i sorpresiva historieta.

"Es la història d'un home simiesc i prehistòric, que un dia, com un nin petit, observà tots els fenòmens, s'assegué vora un riu. Hi havia una extensa llista fangosa i allà encaminà les seves passes, descobrint que les petjades quedaven impreses al fang, modelant el peu. Aficà també la mà al fang veient que quedava marcada a terra.

L'home, amb alegre follia i com a hipnotitzat per aquell miracle creador que acabava de descobrir, començà sense aturall a fer signes com un desesperat. El temps passà sense dar-se compte.

Agafà fang i a grapades, reproduïx toscament amb l'argila, la figura dels braços i del cos. Parla! li diu. I res. Li crida. Tampoc res. Davant el silenci, agafa aïrat i amb ràbia, una pedra de riu, llimada com una fulla de punyal i comença a destruir l'obra.

El silenci de la figura ha esdevingut mil silencis del fang. S'atura el temps, un gran silenci penetra l'ànima de l'home.

Però quan va asseure's vora el riu, sent encara com aquells fragments matèrics li feren el seu pensament d'home.

El seu nom hagués pogut esser Jeroni".

Prensa forana

EL CARNAVAL

Els darrers anys estam assistint a la recuperació d'una de les festes profanes més bulloses del calendari: El Carnaval. Potser cal, en aquests moments, mirar una mica enrera i recordar com es vivien aquestes festes en temps dels nostres padrins, abans de que l'arribada de la dictadura comportés la seva desaparició mitjançant els anys trenta.

Tot just en començar la festa una crida recordava al poble la prohibició de donar broma-carregada, així com la sanció econòmica a que es farien acreeadors els infractors de les normes; dit això, el poble esclatava en alegria mentre que anaven passant els dies més asenyats: dijous llarder, i els tres darrers dies abans del dimecres de cendra.

Els nins eren els més agosarats a l'hora de tocar baules, tirar tests dins les cases (olles plenes de terra) i partir correnços; també feien uns esquitxadors de canya que omplien d'aigua i utilitzaven per banyar a la gent. Els més grans afegien una mica d'erotisme als seus jocs: alçaven les falces a les allotes i les fregaven un manat d'ortigues per les cames.

Les ximbombades eren típiques d'aquests darrers dies: es convidava als veïnats i amics a sonar la ximbomba davora el foc, i entre canço i canço era freqüent que anàs pujant el to de les bromes. Pel carrer, mentrestant, circulaven comparses de disfressats que així mateix donaven broma per les cases. Quan demanaven per entrar les reponien:

Entrau si voleu entrar
que de dafora em dau pena
perquè sa meva carrera
no és feta per escoltar.

I eren les normes que tots podien anar cara tapada menys un: el més conegut en aquella casa. Les bromes començaven lleugeres però, de vegades, s'enfilaven fins arribar a provocar discussions en les quals els propietaris engegaven els altres de la casa. Els motius solien tenir relació amb temes amorosos:

"...a na Margalida li agrada en Tomeu, però no se n'ha temuda que quan ell se'n va de sa finestra ja en te una altra ben oberta, on, si vol, pot passar el vespre..."

Anaven passant els vespres fins arribar a Sa Rua, que tenia lloc els tres darrers dies. Començava devers les vuit i acabava passades les deu. El recorregut era de sa plaça de l'Església fins en el descomparegut moll d'En Boira. Hi participaven carrosses, cotxes i gent a peu. Es tiraven serpentines, farina, confetti, una polç negre que es deia fum d'estampa, i qualque poalada d'aigua.

Sa banda de música sempre acompanyava a ses fresses, i no era estrany que els instruments de vent, com els trombons i tubes, al darrer acabassin embossats de confetti.

La festa acabava amb "L'enterro de sa sardina", que tenia lloc els dimarts de cendra. Un carro enganxat a una mula duia un baül on es col·locava un home amortallat que, cada tant, s'aixecava de mig cos, mostrant la cara enfarinada. Amb ell començava la freda i llarga corema.

Potser, com deia abans, és temps avui de recuperar aquestes festes que, pel camí, han perdut bona part de la seva frescura i picardia. La gent es desfressa dels seus herois televisius, però fins i tot per això primer passa per la botiga. Ni tan sols un dia d'imaginació ens permet fugir de la societat consumista que, així, reconverteix, integrant-les a les seves normes, les festes menys convencionals de tot el calendari.

Sa Font

VIATGES millor

Telex 69565 VGOR E G.A.T. 820

Calle Binicanelle, 12 - ☎ 585515/52 - CALA MILLOR
Carretera Cala Agulla, 19 - ☎ 564017 - CALA RATJADA

CHARTERS NACIONALES

BARCELONA	4.500
MADRID	8.300
ZARAGOZA	8.000
GRANADA	9.800
SEVILLA	9.500
MÁLAGA	9.500
CORDOBA	9.800
ALICANTE	5.500
SANTIAGO	12.000
TENERIFE	15.000
VALLADOLID	9.700

OFERTA ESPECIAL 10 en TENERIFE

29.800 ptas.

Incluye avión, salida desde Palma, traslados y hotel.

MARRUECOS

8 días: 58.150 ptas.

Incluye avión, bus de lujo, guías, visitas a FEZ, MEKKNES, MARRAKECH, CASABLANCA, RABAT y TANGER. Hoteles en régimen de media pensión.

LONDRES 38.500 ptas.

Este precio incluye estancia de 1 semana en hotel turista, traslados y avión con salida desde Palma.

CHARTERS INTERNACIONALES

LONDRES	18.500
MANCHESTER	22.950
PARIS	30.500

TARIFAS TRANSCONTINENTALES

NEW YORK	48.000
ATLANTA	48.000
BUENOS AIRES	104.140
RIO DE JANEIRO	104.140

"VIATGI MILLOR AMB VIATGES MILLOR"

@@@@@@@@@ ECOS

NACIMIENTOS

Día 8 de setembre.- Horacio Cortés Serrano. Hijo de Bernardo y de Caridad. C/ Son Servera, 7.

MATRIMONIOS

Día 8 de setembre.- Miguel Genovard Sencho con María Angela Caballero Juan. C/ P. Cerdà, 4.

Día 20.- Pedro Martorell Martorell con Bárbara Servera Flaquer. C/ Costa y Llobera de Campanet.

Día 26.- Gaspar Caballero Femenías con María Magdalena Rosselló Bonet. C/ Pizarro, s/n de Cala Ratjada.

Día 27.- Pedro Obrador Alzina con Catalina Jesús Sureda Mestre. C/ Leonor Servera, 7 Cala Ratjada.

DEFUNCIONES

Día 15 de setembre.- Miguel Sansó Berges. C/ Santa Margarita, 18 a) Geneca. 86 años.

Día 18.- Catalina Tous Esteve. C/ M. Esplugas, 9. a) de sa Font Calenta. 80 años.

Día 20.- Antonio Lliteras Llebrés. C/ Convento, 9. a) de sa Canova. 78 años.

Día 22.- Francisco Castellano León. C/ Barracas, 33. a) Castellano. 78 años.

Día 26.- Cristóbal Llinés Gerau. C/ Ferras, 22. a) de sa Marineta. 90 años.

Día 26.- Angela Binard Pastor. C/ Pep Not, 11. a) Cendra. 92 años.

CORRECCIÓ DE BARBARISMES referents a: EL CARRER

Barbarisme

Forma correcta

ACERA
ALCANTARILLA
ALUMBRAT
BARRIO
BASSURA
BATXE
CAMION
PARAFANGOS
RASCACIELOS
SEMAFORO
TRAFIC
XOQUE

voravia, vorera
claveguera
enllumenat
barri
fems, brossa
clot, sotrac
camió
parafang
gratacel
semàfor.
trànsit
xoc, topada

CONSELL INSULAR DE MALLORCA

Treballant al camp, mirau prim amb el foc

El foc és una eina molt útil, però també molt perillosa quan es fa servir per cremar rostolls, batzers i la llenya que sobra en haver podat. Aquesta feina provoca cada any molts dels incendis forestals de Mallorca. Per això la llei prohibeix, durant l'estiu, encendre gens de foc fins a 400 m. de la vegetació natural.

Amb el foc, hem de mirar prim.

Evitem els incendis forestals

CONSELL INSULAR
DE MALLORCA
SERPREISAL

Mallorca
cada dia mes

ESPORTS

FUTBOL

PREFERENT

ARTA - CADE	1 - 0
ESPORLES - ARTA	2 - 2

Comentari:

El partit contra el CADE va ser bastant disputat pels dos equips, i sobre tot pels locals que quasi tot el temps varen dominar.

Però a l'hora de la veritat poca cosa positiva va fer l'Artà, a no ser el magnífic gol d'En Payeras que ens va valer la victòria.

Els afeccionats, no pasaren molta pena del resultat, ja que el Cade és un equip bastant vulgar i no va fer res per aconseguir quelcom positiu.

A la nostra davantera li falta ràbia golejadora. Això ho veu tothom, al manco dins Ses Pesqueres les victòries es coneixen amb un gol i gràcies. La mitja tampoc acaba de definir-se, i moltes vegades va a la deriva. La defensa tampoc acaba d'anar així com tots voldríem.

El darrer partit jugat al camp de l'Esporles i contra el titular d'aquell poble, es pot dir que va tenir dues fases.

Segons ens han contat, a la primera part l'equip artanec no va lligar quasi res i prova d'això foren els dos gols que va encaixar abans d'anar al descans.

El segon temps ja va ser diferent. L'equip d'En Rodríguez va sortir a resoldre la papereta i per cert que ho logrà.

Va donar volta al resultat empatant el partit a 2 gols i si no va guanyar va ser perquè l'àrbitre ens va anul·lar incompresiblement un gol de bonica jugada, i el penal que va pitar contra l'Artà només el va veure ell.

Però ja no es pot moure el marcador i, malgrat tot, es va dur un punt positiu, que ha fet que quedem sense cap negatiu.

Sembla que l'Artà va a més de cada partit, així que diumenge i contra el Margaritenc, esperam lograr una altra victòria que ens permeti pujar qualche lloc a la classificació.

CLASSIFICACIO PREFERENT

Llosetenc	9 +1
Cardassar	9 +1
La Unió	9 +3
Campos	8 +2
Andratx	8 +2
Alcúdia	7 +3
Santa Ponça	7 +1
R. La Victòria	6
ARTA	6
Arenal	6
Cade Paguera	5 -1
Pollença	5 -1
Ses Salines	5 -1
Cultural	4 -2
P. Cristo	4 -2
Felanitx	3 -3
Margaritenc	3 -3
Esporles	2 -4

ALTRES RESULTATS

3a Regional	
SANCELLES - ARTA	7 - 1
ARTA - ARIANY	12 - 2
Juvenils	
ARTA - PETRA	4 - 0
CARDASSAR - ARTA	2 - 1
Benjamins	
ARTA - PETRA	
Guanyador l'Artà per incomparecència del Petra.	
PENYES	
BELLP. - T.MALLORCA	2 - 3

D'aquesta foto d'antany actualment només en juguen quatre. I un s'estrenà el passat diumenge a Esporles. Ens referim a n'En Miquel Ginard a) Pelat, al qual desitjam dugui sort a l'equip.